

Відгук

офіційного опонента на дисертацію **Дудник Наталії Аркадіївни**
на тему **«Економічне виховання старших дошкільників у взаємодії
дошкільного навчального закладу і сім'ї»** подану до захисту на здобуття
наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності
13.00.07 – теорія і методика виховання

Актуальність дослідження. Елементарне економічне виховання, яке послужило підґрунтям наукового економічного розвитку підростаючих поколінь в середовищі педагогічних впливів як сімейної так і спрямованої педагогіки, споконвіку прищеплювало молодшому поколінню провідну моральну цінність – шанобливе ставлення до створених старшими людьми матеріальних цінностей. Адже без пошани до батьків та інших членів родини неможливо позитивно сприйняти їх моральні та трудові цінності, спосіб життя, поведінкові та економічні еталони, а значить і прямі чи опосередковані виховні впливи.

В пошуках результативних способів педагогічного впливу, розрахованого на його емоційне та раціональне сприйняття, родинна і наукова педагогіка інтуїтивно та цілеспрямовано створила певну систему економічної соціалізації підростаючих поколінь. Дієздатність виховних впливів економічного спрямування підтверджена тим, що вони пережили віки і нині є улюбленими способами повчального і розважального спілкування дорослих з дітьми, ознайомлення малят з досвідом, успіхами, труднощами, невдачами та їх подоланням у привабливих формах та способах, завдяки яким діти хочуть наслідувати дорослих.

У сучасному сьогодні, де підростаючі покоління критично ставляться до моральних цінностей старших, особливо актуальним є закладання саме змалку емоційно - позитивного ставлення до економічних здобутків дорослих, яке переростає в пошану до їх праці та до них особисто.

Саме тому звернення до економічних цінностей та їх творців як випробуваного і водночас актуального фактору і способу народно - педагогічного впливу на дітей дошкільного віку є на часі.

В науковій новизні одержаних результатів дослідження визначено основні педагогічні умови використання сформульованих автором економічних понять стосовно дітей дошкільного віку з метою формування у них економічного ставлення до результатів праці дорослих, а саме: створення розвивального середовища, яке зумовлює емоційне сприймання морально - економічного змісту; використання змісту економічних понять для поповнення та поглиблення морально – економічних уявлень дітей; організація практичної та ігрової діяльності дітей задля активізації практичної інтерпретації ними економічних знань, сюжетів, відтворення подій, вчинків, відносин людей як позитивного взірця для формування власних морально - економічних уявлень і подальших вчинків економічної спрямованості. Визначено критерії та показники економічного ставлення та поведінки. Серед них: взаєморозуміння з дорослими на основі емоційно – економічного ставлення кожного учасника взаємодії та спілкування, виявлення шанобливого ставлення до результатів праці дорослих у поведінці, моральних вчинках, раціональному вирішенні економічних ситуацій ,ситуацій з творчим застосуванням морального змісту економічних понять та уявлень. Авторська методика ознайомлення дітей з елементарними економічними уявленнями, збагачення первинного економічного досвіду старших дошкільників, оволодіння батьками необхідними знаннями , уміннями, навичками виховання дітей у сім'ї є конкретизацією та збагаченням спонтанних пошуків практиків та батьків. Розроблено та уточнено поняття « економічна вихованість дитини старшого дошкільного віку», « взаємодія дошкільного навчального закладу з сім'єю в економічному вихованні дошкільників», «економічне виховання дошкільників» дозволило конкретизувати зміст цих понять та визначити методику їх формування.

Практичне значення дослідження виражено у розробці та упровадженні методики економічного виховання дітей та підготовці до цього вихователів і батьків в процесі їх взаємодії та спілкування. Авторська програма «Економіка для дошкільників» та «Тематичні економічні прогулянки в дошкільному навчальному закладі» побудовані на інноваційних формах і методах роботи вихователів з дітьми та батьками можуть бути також використані при розробці та викладанні курсів навчальних дисциплін для студентів дошкільних факультетів та у системі післядипломної освіти.

Апробація результатів дослідження та обґрунтованість наукових положень. Критерії і показники розроблені дисертанткою адекватні предмету дослідження педагогічних умов економічного виховання дітей та дорослих. Значна вибірка піддослідних та дошкільних навчальних закладів в різних регіонах України, широке й повне висвітлення наукових і методичних напрацювань автора у вітчизняних та зарубіжних виданнях засвідчує ґрунтовну апробацію та впровадження розробленої автором методики економічного виховання дітей, їх батьків та вихователів дошкільних навчальних закладів.

Як вагомі результати дослідження вважаю доцільним відзначити наступне.

1. Н.А. Дудник відзначила, що в наш час важливо відновлювати та запроваджувати економічне виховання дітей та дорослих, причетних до розвитку їх особистості, дослідила для цього сензитивний період дитинства, обрала дієві способи педагогічного впливу, адекватні саме для вирішення поставлених завдань, уточнила поняття «економічне виховання» стосовно дітей дошкільного віку, розробила і обґрунтувала умови його ефективного здійснення саме в дошкільних навчальних закладах.

2. Критерії і показники обрані, обґрунтовані й опрацьовані автором відповідно до суті поняття «економічне виховання» і з урахуванням вікових особливостей дітей старшого дошкільного віку.

3. В дослідженні з'ясовано, що комплексне вирішення проблеми економічного виховання дітей шляхом організації цілеспрямованої взаємодії педагогічних колективів дошкільних навчальних закладів з сім'ями вихованців має значний педагогічний потенціал, який розкрито і активізовано автором дослідження.

4. Розроблені, апробовані і підтверджені результатами дослідження як ефективні педагогічні умови та методика роботи з економічного виховання мають всі підстави бути рекомендованими для підготовки студентів до роботи з дошкільниками та до впровадження в практику дошкільних навчальних закладів для економічного виховання дітей у вдало обраному дисертанткою старшому дошкільному віці.

Висновки та рекомендації. Аналізоване дослідження є достатньо виваженим і ґрунтовно виконаним як теоретично так і за масивом фактичного матеріалу. Дисертація Н.А.Дудник є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, котрі в сукупності вирішують поставлені автором наукові задачі, містять нові науково обґрунтовані висновки, що мають суттєве значення для розвитку дошкільної і родинної педагогіки.

Автореферат і публікації ідентичні суті та основному змісту дисертації.

Водночас вважаю доцільним звернути увагу на наступне.

1. Важливо було конкретизувати в авторській методиці місце та роль усіх суб'єктів процесу економічного виховання як дітей так і дорослих в цілому та зокрема матері, батька, інших членів родини. Крім об'єктивних процесів суттєво з'ясувати і суб'єктивні індивідуальні особливості досліджуваного процесу.

2. З огляду на здобуті автором результати треба було б ґрунтовніше довести актуальність аналізованого дослідження, показати його зв'язок з витоками і тенденціями сучасної вітчизняної економіки.

3. Вирішуючи питання економічного виховання, важливо було обґрунтувати його зв'язок з моральним вихованням. Принаймні, теоретично визначити моральний аспект передумов і наслідків економічних дій, вчинків, кроків для самого їх виконавця та для інших учасників взаємодії. Вочевидь у фактичному матеріалі дослідження були цьому приклади. Ними доцільно було б проілюструвати результати дослідження чи використати для постановки подальших проблем для вивчення.

4. Загальні висновки в цілому відповідають поставленим автором завданням дослідження. Та сформулювати їх рекомендую як наслідок чи науковий здобуток вирішення наукових завдань. Натомість висновки подекуди сформульовані як анотація чи звіт.

5. В дисертації є багатий і цікавий доробок, зокрема, добірка методичних матеріалів. Раджу використати їх для розробки методичних рекомендацій, визначивши економічно - виховний потенціал кожної розробки.

6. Як проблему для дискусії визначаю наступну: вочевидь варто розмежувати умови економічного виховання і методику економічного виховання. Автор розглядає останню як одну з умов. Ймовірно і умови, і методика мають самостійну роль в педагогічному процесі.

Вказані рекомендації дисертант може врахувати в подальшій роботі. Вони не знижують теоретичного рівня і практичної значущості рецензованого дослідження. Виконана Н.А.Дудник дисертація містить новизну, вклад в теорію виховання та практику дошкільної педагогіки, достатньо обґрунтований методичний матеріал, вірогідну теоретичну та фактичну базу.

Основні положення у дисертації оприлюднені у 12 публікаціях, 4 з них у вітчизняних наукових фахових виданнях, 2 – у зарубіжних.

Все вищесказане дає підстави стверджувати, що дисертаційне дослідження Н.А. Дудник є завершеним за змістом, структурою, обсягом та в цілому відповідає вимогам щодо оформлення дисертаційних робіт,

поданих на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, що відповідає вимогам пунктів 11, 13, 14, 15 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, вимогам, які пред'являються до робіт, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, а його автор Дудник Наталія Аркадіївна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор

кафедри психології та педагогіки

Київського міжнародного університету

Л. В. Артемова

Власноручний підпис

Артемова Л.В.

авдіяю ставити: директор ВК

Трошча Л.В.

